

ซอฟต์แวร์กับการพัฒนาการศึกษาในศตวรรษที่ 21

Soft Power and Education Development in the 21st Century

พระอธิการนัฐวุฒิ สิริจันโท ศรีจันทร์

Pra Adikarn Nutthawut Siricando Srichan

ชนัดดา สุตชาเรี

Chanudda Sudcharee

พิกุล มีมานะ

Pikul Meemana

วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

RoiEt Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: Nudda27@gmail.com

บทคัดย่อ

การพัฒนาการศึกษาไทยให้มีคุณภาพและยั่งยืนต้องมีแนวทางที่ชัดเจน โดยมุ่งเน้นทักษะพื้นฐาน 3R และทักษะสำคัญ 8C เพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เป้าหมายคือการศึกษาที่ทั่วถึง เท่าเทียม และมีมาตรฐาน สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ โดยการนำ ซอฟต์แวร์ มาบูรณาการเข้ากับการศึกษานั้น จะช่วยส่งเสริมการเผยแพร่ สืบต่อค่านิยม และวัฒนธรรมอันดีงาม พลังของซอฟต์แวร์เกิดจากการถ่ายทอดความรู้ผ่านการศึกษาอย่างเป็นระบบ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมและความคิดของผู้คน การใช้ซอฟต์แวร์เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการศึกษา จะช่วยบ่มเพาะ ให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นพลเมืองโลกแห่งศตวรรษที่ 21 ที่เพียบพร้อม ด้วยความรู้ ทักษะ และคุณธรรมจริยธรรม แสดงออกถึงความโดดเด่นทางศีลธรรม ควบคู่ไปกับการรักษาและ สืบทอดความเจริญรุ่งเรืองของประเทศผ่านการศึกษาได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การบูรณาการ ซอฟต์แวร์ กับการศึกษาจะช่วยเผยแพร่วัฒนธรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองโลกที่มี คุณธรรม ความรู้ และทักษะที่จำเป็น ยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยให้ยั่งยืนและแข่งขันได้ในอนาคต

คำสำคัญ: ซอฟต์แวร์; การพัฒนาการศึกษา; ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

Abstract

Thai educational development to be of high quality and sustainable requires a clear approach, focusing on the 3Rs foundational skills and the 8Cs essential skills to prepare learners for the 21st century skills. The goal is inclusive, equitable, and standardized education that enables individuals to fully develop their potential. Integrating soft power into education will help promote and perpetuate positive values and culture. The power of

soft power stems from the systematic transmission of knowledge through education, leading to changes in people's behavior and mindset. Using soft power as a tool for educational development will help nurture learners to continuously develop themselves, learn lifelong, and become global citizens of the 21st century who are equipped with knowledge, skills, and ethics. Demonstrating moral excellence, coupled with preserving and perpetuating the nation's prosperity through education, can be achieved sustainably. Furthermore, integrating soft power with education will help disseminate culture, promote lifelong learning, and develop learners into global citizens with the necessary ethics, knowledge, and skills. This will elevate the quality of Thai education to be sustainable and competitive in the future.

Keywords: soft power; educational development; 21st century skills

1. บทนำ

ในยุคปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันของโลกส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อระบบสังคมและวิถีชีวิตของมนุษย์ ท่ามกลางความท้าทายที่ไม่อาจคาดเดาได้ สภาพที่เรียกว่า "VUCA World" ได้กลายเป็นประเด็นที่ผู้นำทั่วโลก ทั้งในระดับประเทศและองค์กร จำเป็นต้องทำความเข้าใจและเตรียมรับมือกับ "โลกแห่งความผันผวน" อย่างรอบด้าน โดย VUCA ประกอบด้วยมิติสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ V - Volatility สะท้อนถึงความผันผวนที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันและคาดการณ์ได้ยาก U - Uncertainty แสดงถึงความไม่แน่นอนที่แทรกซึมในทุกมิติของสังคม C - Complexity สะท้อนความซับซ้อนที่ต้องพิจารณาหลากหลายปัจจัยในการตัดสินใจ และ A - Ambiguity บ่งชี้ถึงความคลุมเครือที่ยากจะคาดเดาผลลัพธ์ได้อย่างชัดเจน (ธัญพิมลวสียงกูรและจารุวรรณ พลอยดวงรัตน์, 2565) ในบริบทของประเทศไทย การกำหนดยุทธศาสตร์ชาติได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงและความผาสุกของประชาชน โดยมุ่งเน้นการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมให้เกิดความสงบและปลอดภัย พร้อมทั้งผลักดันการพัฒนาในหลากหลายมิติ ทั้งด้านทรัพยากรมนุษย์ เทคโนโลยี นวัตกรรม และเครื่องมือต่างๆ เพื่อเสริมสร้างความพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและภัยคุกคามทุกรูปแบบ (ยุทธศาสตร์ชาติ, 2561) การศึกษานับเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ โดยครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญทั้งด้านหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ บุคลากรทางการศึกษา การพัฒนาสภาพแวดล้อม และระบบการประเมินผล ซึ่งล้วนมีส่วนสำคัญในการหล่อหลอมผู้เรียนให้มีศักยภาพท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงนี้ "ซอฟต์พาวเวอร์" (Soft Power) ได้ก้าวขึ้นมาเป็นเครื่องมือทรงพลังที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาสังคมและการศึกษา ผ่านการสร้างแรงดึงดูดและความประทับใจ แทนที่การใช้อำนาจบังคับ

ซอฟต์พาวเวอร์ได้แสดงให้เห็นถึงพลังอันนุ่มนวลแต่ทรงประสิทธิภาพในการส่งผ่านวัฒนธรรม แนวคิด และนโยบายต่างๆ แม้จะดูเหมือนอ่อนโยนเมื่อเทียบกับอำนาจทางทหาร (Hard Power) แต่กลับสามารถสร้างผลกระทบในวงกว้างและยั่งยืน โดยเฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์ที่การสื่อสารมีความก้าวหน้าอย่างก้าวกระโดด

ผู้นำในทุกระดับจึงจำเป็นต้องเสริมสร้างพลังของซอฟต์แวร์ ผ่านการสร้างความเข้าใจในมิติทางวัฒนธรรม ประเพณี และการดำเนินนโยบายต่างๆ (ชานาญ จันทรเรือง, 2564) การพัฒนาประเทศในยุคแห่งความผันผวนนี้ จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการยกระดับการศึกษาควบคู่กันไป การก้าวสู่การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษใหม่ต้องอาศัยความเข้าใจในพลวัตของการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน ผ่านกระบวนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อพัฒนาเครื่องมือและวิธีการที่มีประสิทธิภาพ ลดทอนข้อจำกัดด้านเวลาและทรัพยากร พร้อมทั้งเพิ่มประสิทธิผลในการดำเนินงาน การเข้าใจบริบทของยุคสมัยและการเลือกใช้เครื่องมือที่เหมาะสมจะนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาที่ตอบโจทย์ความต้องการของสังคม โดยในลำดับต่อไปจะเป็นการอภิปรายเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการศึกษาตามเป้าประสงค์ต่างๆ ทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และบทบาทของซอฟต์แวร์ในการขับเคลื่อนการพัฒนาในมิติต่างๆ

2. เนื้อหา

2.1 การพัฒนาการศึกษา

การศึกษาถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สังคม และประเทศชาติ โดยมีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมและพัฒนาศักยภาพของประชากรให้มีความพร้อมในการขับเคลื่อนประเทศ การศึกษาไม่เพียงแต่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาตนเองของปัจเจกบุคคล แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดทิศทางและอนาคตของประเทศ การพัฒนาการศึกษาในประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการวางรากฐานที่มั่นคงผ่านการพัฒนากฎหมาย นโยบาย แผนการศึกษา และหลักสูตรที่มุ่งเน้นการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ โดยคำนึงถึงบริบทและสถานการณ์ของประเทศในแต่ละยุคสมัย มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่เหมาะสม เข้าใจสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ที่มุ่งให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ การพัฒนาระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ การพัฒนาพลเมืองที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และการยกระดับประเทศให้พ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ให้ความสำคัญกับทักษะพื้นฐาน 3R ประกอบด้วย การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetic) ควบคู่กับทักษะ 8C ซึ่งประกอบด้วย ทักษะการสร้างสรรค์ ทักษะด้านเทคโนโลยี ทักษะความสัมพันธ์ข้ามวัฒนธรรม ทักษะการสื่อสาร ทักษะการสร้างความร่วมมือ ทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ทักษะการเรียนรู้ต่อเนื่อง และทักษะวิชาชีพเชิงลึก เป้าหมายของการจัดการศึกษาในปัจจุบันมุ่งเน้นการสร้างความสะดวกในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ (Access) การจัดการศึกษาที่มีความเท่าเทียม (Equity) การพัฒนาคุณภาพการศึกษา (Quality) การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ (Efficiency) และการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก (Relevancy) ในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญ การจัดการศึกษาได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบสู่ระบบออนไลน์มากขึ้น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ได้อย่างไร้ขีดจำกัดด้านเวลาและสถานที่ ส่งผลให้รูปแบบการเรียนรู้

เปลี่ยนแปลงไปสู่การเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น สร้างสรรค์ และท้าทายมากขึ้น โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในโลกยุคใหม่ การปรับเปลี่ยนรูปแบบ กระบวนการ และวิธีการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้และการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2563)

การพัฒนาการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนการพัฒนาทั้งในระดับองค์กร ประเทศ ไปจนถึงระดับโลก การสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพนั้น การศึกษา (Education) ถือเป็นรากฐานสำคัญ นอกเหนือจากการสร้างความรู้และพัฒนาศักยภาพของบุคคลแล้ว การศึกษายังเป็นตัวกำหนดทิศทางของประเทศ หากประเทศมีการส่งเสริมการศึกษาอย่างถูกต้อง ควบคู่ไปกับการวางแผนการผลิตทรัพยากรมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมนำพาประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้าด้วยต้นทุนทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพ การพัฒนาการศึกษาเริ่มต้นจากการวางรากฐานที่มั่นคงผ่านกฎหมาย นโยบาย แผนการศึกษา และหลักสูตร โดยมีเป้าหมายเพื่อบ่มเพาะให้เยาวชนเติบโตเป็นพลเมืองดี มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดี เคารพสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่องาน ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยบนพื้นฐานของความเสมอภาค สุจริต และยุติธรรม ทั้งนี้ เป้าหมายการพัฒนาการศึกษาจะปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของสังคมในแต่ละยุคสมัย สำหรับประเทศไทย การนำนโยบายด้านการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ จำเป็นต้องกำหนดวิธีการที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) จึงเปรียบเสมือนเข็มทิศนำทางและเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยมุ่งหวังให้ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิต ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21” ภายใต้เป้าหมาย 4 ประการ ได้แก่ 1) พัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ 2) พัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะและทักษะที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญฯ และ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ 3) พัฒนาสังคมไทยสู่สังคมแห่งการเรียนรู้และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี ร่วมมือกันพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) นำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางและลดความเหลื่อมล้ำภายในประเทศ เพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว

การพัฒนาผู้เรียนจึงมุ่งเน้นทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ทักษะ 3R คือ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetic) และ ทักษะ 8C ได้แก่ ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม (Cross-cultural Understanding) ทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ทักษะการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information, and Media Literacy) ทักษะคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพและการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion) การเข้าถึงแหล่งความรู้และเทคโนโลยีที่สะดวกและรวดเร็วขึ้น ส่งผลให้รูปแบบการเรียนรู้

เปลี่ยนแปลงไป การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงเน้นความยืดหยุ่น สร้างสรรค์ ทำทลาย และมองปัญหาเป็นโจทย์ทักษะ 3R เน้น "การเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต" (Lifelong Learning) หมายถึง ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ทักษะคิด และค่านิยม ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ผ่านการอ่าน การเขียน และการใช้ตัวเลข (กนกพร มาอ้วน ,2564)

ทักษะ 8C ยิ่งทวีความสำคัญในโลกยุคใหม่ ทักษะการสร้างสรรค์ (Creativity Skill) มุ่งเน้นการคิดค้นสิ่งใหม่หรือต่อยอดสิ่งที่มีอยู่ ทักษะทางด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (Computers Technology Skill) เป็นพื้นฐานสำคัญของเทคโนโลยีและนวัตกรรมต่างๆ ทักษะทางด้านความสัมพันธ์ข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural Relationship Skill) จำเป็นอย่างยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ ทักษะทางการสื่อสาร (Communication Skill) มีความสำคัญในโลกที่ไร้พรมแดน ทักษะในการสร้างความร่วมมือ (Collaboration Skill) ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ทักษะในการเผชิญวิกฤตและการแก้ปัญหา (Critical Thinking Skill) ช่วยให้ผู้สามารถรับมือกับความท้าทายต่างๆ ทักษะการเรียนรู้อย่างไม่หยุดนิ่ง (Continuous Learning Skill) ส่งเสริมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และ ทักษะวิชาชีพเชิงลึก (Career in Deep Skill) เน้นการพัฒนาความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การพัฒนาทักษะเหล่านี้ จำเป็นต้องอาศัยการปรับเปลี่ยนรูปแบบ กระบวนการ และวิธีการจัดการศึกษาให้ทันสมัยและสอดคล้องกับผู้เรียน สถานศึกษาต้องวางแผนหลักสูตรโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอนที่เข้าถึงได้ง่าย ดังที่ สามารถ สว่างแจ้ง (2565) เสนอแนวทางการส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ผ่านกรอบแนวคิดของภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และ กนกพร มาอ้วน (2564) เน้นย้ำถึงความสำคัญของการปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

สรุปได้ว่า การพัฒนาการศึกษา หมายถึง กระบวนการปรับปรุงและยกระดับระบบการศึกษาของไทยให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีเป้าหมายหลักดังนี้ การสร้างรากฐานที่มั่นคง การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ การยกระดับคุณภาพการศึกษา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การปรับเปลี่ยนรูปแบบการศึกษา การพัฒนาการศึกษาในบทความนี้ มุ่งเน้นการสร้างพลเมืองที่มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อขับเคลื่อนประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

2.2 ซอฟต์พาวเวอร์ (Soft Power)

ซอฟต์พาวเวอร์ คือ ศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้อื่น หรือกำหนดสิ่งที่ต้องการให้ผู้อื่นกระทำ ผ่านการโน้มน้าว ชักจูง มากกว่าการบังคับขู่เข็ญ มักถูกนำมาใช้กับวัฒนธรรม การศึกษา และการทูต โดยมีเป้าหมายให้ประเทศอื่น หรือวัฒนธรรมอื่น มีเป้าหมายและความต้องการสอดคล้องกับตน แนวคิดนี้มีรากฐานมาจากกลยุทธ์การทหารของจีนโบราณที่มีอายุกว่า 2,000 ปี ดังปรากฏใน “ตำราพิชัยสงครามซุนวู” (Sunzi's Art of War) เน้นการ "ชนะโดยไม่ต้องรบ" อีกหนึ่งองค์ประกอบสำคัญคือ การเป็นผู้นำทางศีลธรรม โดยเป็นแบบอย่างที่ดี สะท้อนผ่านหลักการปกครองที่เน้นการพึ่งพาอาศัยกัน คุณธรรม และจริยธรรม คำว่า "ซอฟต์พาวเวอร์" ถูกแปลเป็นภาษาไทยหลากหลาย เช่น อำนาจอ่อน พลังอำนาจแบบอ่อน อำนาจแบบอ่อน

อำนาจนุ่มนวล อำนาจละมุน พลังอำนาจแบบฉลาด อำนาจโน้มนำ อำนาจโน้มน้าว อำนาจนำวนำ หรือแม้แต่ “อำนาจทางวัฒนธรรม” แต่เนื่องจากยังไม่มีคำแปลที่สื่อความหมายได้อย่างตรงตัวและครอบคลุม นักวิชาการหลายท่านจึงนิยมใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ เช่นเดียวกับคำว่า ซอฟต์แวร์ ฮาร์ดแวร์ ฮาร์ดดิสก์ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น แนวคิดซอฟต์แวร์ได้รับการพัฒนาโดย โจเซฟ เอส. ไนย์ (Joseph S. Nye) นักรัฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ซึ่งมีประสบการณ์ทั้งในแวดวงวิชาการและการเมือง โดยเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยกระทรวงการต่างประเทศและกระทรวงกลาโหมในสมัยประธานาธิบดีบิล คลินตัน ไนย์พัฒนาแนวคิดนี้ร่วมกับ โรเบิร์ต คีโอเฮน (Robert Keohane) ในบริบทของยุคหลังสงครามเย็น เช่น การล่มสลายของสหภาพโซเวียต การรวมประเทศเยอรมนี และการผงาดขึ้นเป็นมหาอำนาจของสหรัฐอเมริกา ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงค่านิยม การแลกเปลี่ยน และปรับตัวของผู้คนในสังคมต่างๆ ซอฟต์แวร์สามารถแฝงอยู่ในกิจกรรมต่างๆ และปรับเปลี่ยนไปตามบริบททางสังคม ไม่ว่าจะเป็นสังคมเสรีนิยม สังคมนิยม หรือแม้แต่อำนาจนิยม ประเทศต่างๆ สามารถใช้ซอฟต์แวร์ในการดำเนินนโยบายสาธารณะ เพื่อโน้มน้าวให้ผู้คนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความคิด ค่านิยม และวัฒนธรรมไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซอฟต์แวร์จึงมีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของผู้คน และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทั้งในทางบวกและทางลบ (ชำนาญ จันทร์เรือง, 2564)

ในยุคโลกาภิวัตน์ แม้จะมีความเชื่อว่าสหรัฐอเมริกาเป็นมหาอำนาจเพียงหนึ่งเดียว แต่ในความเป็นจริง การกระจายทรัพยากรและอำนาจนั้นมีความหลากหลายและขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละประเด็น ในทางทหาร สหรัฐอเมริกาอาจมีอำนาจเหนือกว่า แต่ในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และประเด็นปัญหาระหว่างประเทศ เช่น การก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และโรคระบาด การกระจายอำนาจและการเลือกข้างทางการเมืองเพื่อเสถียรภาพของแต่ละประเทศกลายเป็นสิ่งสำคัญ สำหรับซอฟต์แวร์นั้น คือความสามารถในการกำหนดความพึงพอใจของผู้อื่น ประเทศจะบรรลุเป้าหมายได้ หากประเทศอื่นๆ ชื่นชมค่านิยม เลียนแบบความเจริญรุ่งเรือง และต้องการปฏิบัติตาม โดยไม่จำเป็นต้องใช้การบังคับ ข่มขู่ หรือคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม ซอฟต์แวร์และฮาร์ดแวร์มีความสัมพันธ์กัน และสามารถใช้ร่วมกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ โดยการโน้มน้าวผ่านความน่าดึงดูดใจของวัฒนธรรม ความสนใจ และค่านิยม ซอฟต์แวร์อาจถือได้ว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในยุคโลกาภิวัตน์ การเข้าใจถึงที่มา หลักการ และรูปแบบของซอฟต์แวร์ จะช่วยให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการทูต การค้า การลงทุน และการพัฒนาประเทศในมิติต่างๆ (Lee,S.& Anderson, P, 2022)

สรุปได้ว่า ซอฟต์แวร์ คือ อำนาจในการโน้มน้าวใจผู้อื่นให้คล้อยตาม โดยไม่ต้องใช้กำลังหรือการบังคับ แต่เป็นการใช้ความน่าดึงดูดใจของวัฒนธรรม ค่านิยม และนโยบายต่าง ๆ

2.3 แหล่งที่มาและลักษณะสำคัญของซอฟต์แวร์

ซอฟต์แวร์นั้นมีรากฐานมาจากทรัพยากรหลัก 3 ประการ ได้แก่ วัฒนธรรม ค่านิยมทางการเมือง และนโยบายของรัฐ (Lee,S.& Anderson, P, 2022) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้:

วัฒนธรรม คือ หมายถึง ค่านิยมและแนวปฏิบัติที่สร้างความหมายให้กับสังคม วัฒนธรรมที่มีค่านิยมสากลและนโยบายที่ส่งเสริมค่านิยมและความสนใจร่วมกัน จะเพิ่มโอกาสในการบรรลุเป้าหมาย ผ่านแรงดึงดูดและความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น ในทางกลับกัน วัฒนธรรมที่มีค่านิยมคับแคบหรือเป็นท้องถิ่นจำ มักไม่ก่อให้เกิดซอฟต์แวร์ วัฒนธรรมจึงเปรียบเสมือนเสน่ห์ดึงดูดที่สร้างความประทับใจและความนิยมชมชอบ

ค่านิยมทางการเมือง คือ ค่านิยมที่รัฐบาลสนับสนุน เช่น ประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นในระดับนานาชาติ การส่งเสริมสันติภาพและสิทธิมนุษยชน ล้วนมีอิทธิพลต่อความชอบของผู้อื่น รัฐบาลสามารถใช้ค่านิยมเหล่านี้เพื่อดึงดูดหรือผลักดันผู้คนได้ ค่านิยมทางการเมืองจึงเป็นเสมือนภาพลักษณ์ที่สะท้อนความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจ

นโยบายของรัฐ คือ นโยบายของรัฐบาลทั้งในและต่างประเทศ มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างหรือทำลายซอฟต์แวร์ การวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ และการดำเนินนโยบายอย่างรอบคอบ จะช่วยส่งเสริมผลประโยชน์ของชาติ แต่หากขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ ซอฟต์แวร์ก็ยากที่จะเกิดขึ้นได้ และต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ เช่น ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และสถาบันต่างๆ เพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย นโยบายของรัฐจึงเปรียบเสมือนกลไกขับเคลื่อนที่นำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้

ลักษณะสำคัญของซอฟต์แวร์ คือ การโน้มน้าวให้ผู้อื่นเกิดความชื่นชอบ เลื่อมใส และคล้อยตาม ด้วยความสนใจ มีใจการบังคับ ชูเชิญ หรือยัดเยียด แต่เป็นการสร้างแรงดึงดูด ความน่าสนใจ และความน่าติดตาม ซอฟต์แวร์จึงเป็นการสร้างความรู้สึกล้วนๆอย่างเป็นธรรมชาติและค่อยเป็นค่อยไป แต่ละประเทศจะมีซอฟต์แวร์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ซึ่งจะพัฒนาอย่างยั่งยืนเมื่อได้รับการบ่มเพาะและส่งเสริมอย่างเหมาะสม

2.4 พลังของซอฟต์แวร์

การผลักดันให้ซอฟต์แวร์ของไทยเป็นที่รู้จักในระดับสากลนั้น ไม่สามารถอาศัยเพียงความพยายามของบุคคลหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น แต่จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังจากภาครัฐ ทั้งในด้านงบประมาณ นโยบาย แผนยุทธศาสตร์ระดับชาติ และการปฏิบัติที่สอดคล้องกับแผน รวมถึงต้องปรับตัวให้ทันยุคสมัย ตัวอย่างความสำเร็จที่เห็นได้ชัดคือ ประเทศเกาหลีใต้ ที่อุตสาหกรรมบันเทิง ไม่ว่าจะเป็น เคป็อป (K-Pop) ภาพยนตร์ และซีรีส์ ล้วนประสบความสำเร็จโด่งดังไปทั่วโลก เกิดเป็นกระแส ‘Korean Wave’ หรือประเทศญี่ปุ่น ที่มีความโดดเด่นด้านแอนิเมชัน การ์ตูน รายการทีวี ภาพยนตร์ เพลงป๊อป และอาหาร สำหรับประเทศไทย มีซอฟต์แวร์ที่โดดเด่นและมีศักยภาพในการเผยแพร่สู่นานาชาติมากมาย เช่น การนวดไทย ซึ่งเป็นที่รู้จักและยอมรับในระดับสากล มวยไทย ศิลปะการต่อสู้ประจำชาติ หรือ ข้าวซอย อาหารไทยที่ได้รับการโหวตจากทั่วโลกว่าเป็นอาหารประเภทซุปรอร่อยที่สุดในโลกประจำปี 2565 (ชานาญ จันทรเรือง, 2564)

การส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชน วิถีชีวิต ประเพณี ค่านิยม และวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ ให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์และบริการ จะช่วยเพิ่มคุณค่าและสร้างความแตกต่าง ซอฟต์แวร์จึงไม่ใช่เพียงการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ แต่เป็นกลไกสำคัญในการสร้างรายได้ เพิ่มมูลค่า ส่งเสริมการท่องเที่ยว ขับเคลื่อนเศรษฐกิจ และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติในภาพรวม

ดังนั้น การผลักดันซอฟต์แวร์ไทยให้ประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง เพื่อให้ซอฟต์แวร์ไทยเติบโตอย่างยั่งยืนและสร้างประโยชน์ให้กับประเทศชาติอย่างแท้จริง (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2563)

2.5 การศึกษากับซอฟต์แวร์

ในเวทีการเมืองโลก ภาวะผู้นำไม่ได้หมายถึงเพียงการมีอำนาจนำ แต่ยังรวมถึงบทบาทในการช่วยพัฒนาพันธมิตรและคู่แข่ง ในช่วงเปลี่ยนผ่านของระบบการเมืองโลก รัฐต่างๆ แข่งขันกันกำหนดคุณค่าและบรรทัดฐานในการกำกับดูแลโลกยุคใหม่ การแข่งขันระหว่างค่านิยมมีหลายรูปแบบ และการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมถือเป็นหนึ่งในแนวโน้มสำคัญนั้น การก้าวขึ้นเป็นผู้นำโลกจำเป็นต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจและฐานความรู้ใหม่ ประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศ เช่น บราซิล รัสเซีย อินเดีย และจีน จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาและยกระดับการศึกษาให้ทัดเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้ว เพื่อรองรับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่เจริญรุ่งเรืองและมีนวัตกรรมที่ทันสมัย ระบบการศึกษาที่พัฒนาแล้ว ควบคู่ไปกับเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมถึงการบูรณาการเข้ากับพื้นที่การศึกษาและวิทยาศาสตร์ระหว่างประเทศ จะเป็นข้อได้เปรียบในการแข่งขันที่สำคัญ และดึงดูดนักศึกษาต่างชาติที่มีความสามารถ การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาสำหรับนักศึกษาต่างชาติ ถือเป็นหนึ่งในเครื่องมือสำคัญของซอฟต์แวร์ นักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาศึกษาและประสบความสำเร็จ ไม่เพียงแต่จะเรียนรู้ภาษาของประเทศนั้นๆ แต่ยังซึมซับวัฒนธรรมของประเทศเจ้าบ้าน และสามารถเป็นตัวแทนในการเผยแพร่ ขยายวัฒนธรรมและค่านิยมที่มีคุณภาพเหล่านั้นหลังสำเร็จการศึกษา พวกเขายังเป็นเสมือนสะพานเชื่อมความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ และช่วยขยายความเป็นเอกลักษณ์ของประเทศเจ้าบ้านไปสู่นานาชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจุบัน หลายประเทศจึงพยายามสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพระดับโลกและเปิดกว้างสำหรับนักศึกษาจากทั่วทุกมุมโลก เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความได้เปรียบในเวทีการเมืองโลก และยกระดับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศ (Thompson, D & Garcia, M, 2021)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ สรุปจากรายงานองค์ความรู้ การใช้การศึกษาเป็น Soft Power ในการพัฒนาประเทศ กรณีศึกษาจากต่างประเทศ เพื่อให้ให้นักการศึกษาได้นำไปต่อยอดองค์ความรู้ และผลักดัน Soft Power ด้านการศึกษาในประเทศไทย ให้เป็นที่รู้จักของผู้คนทั่วโลก การพัฒนาการศึกษาสู่การเป็น Soft Power ขับเคลื่อนประเทศชาติ การศึกษาช่วยให้เปิดมุมมองใหม่ ๆ ได้เข้าถึงองค์ความรู้ เพื่อนำมาปรับใช้กับชีวิตของตน และทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ประเทศที่นำการศึกษาเป็น Soft Power ทั้งทางตรงและทางอ้อม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2567)

2.6 ซอฟต์แวร์กับคุณลักษณะของบุคคลแห่งศตวรรษที่ 21

นอกเหนือจากทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 แล้ว ลักษณะของบุคคลแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สังคมแห่งการพัฒนาต้องการนั้น ล้วนเป็นผลพวงมาจากการเรียนรู้ทั้งสิ้น การเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวไปจนถึงระดับโลก เป็นทักษะสำคัญที่ทำให้การเรียนรู้ไม่มีที่สิ้นสุด และเมื่อผสานทักษะเหล่านี้เข้ากับซอฟต์แวร์ จะยิ่ง

เสริมสร้างคุณลักษณะของบุคคลแห่งศตวรรษที่ 21 ให้โดดเด่นยิ่งขึ้น (Thompson, D & Garcia, M, 2021) ได้แก่

ผู้นำ (Leader) กล่าวคือ ภาวะผู้นำในที่นี้ไม่ได้หมายถึงตำแหน่งหรืออำนาจ แต่คือความสามารถในการนำกลุ่ม กล้าคิด กล้าตัดสินใจ กล้าเสนอแนะ มีความคิดก้าวไกล รอบคอบ และตัดสินใจได้อย่างเฉียบคม ภาวะผู้นำเป็นตัวเร่งปฏิกิริยาสำคัญในการขับเคลื่อนงานและสร้างการเปลี่ยนแปลง

นวัตกรรม (Innovator) กล่าวคือ ผู้สร้างสรรค์นวัตกรรมหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ เพื่อแก้ปัญหาหรืออำนวยความสะดวก การสร้างสรรค์นวัตกรรมเป็นตัวชี้วัดการพัฒนาขององค์กรและสังคม

นักพัฒนา (Developer) กล่าวคือ ผู้ที่นำนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในวงกว้าง หรือพัฒนาสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น นักพัฒนามีบทบาทสำคัญในการขยายผลและต่อยอดนวัตกรรม โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาสิ่งต่างๆ ให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของประชากรโลก

นักสร้างสรรค์ (Creator) กล่าวคือ ความคิดสร้างสรรค์ไม่ใช่เรื่องของศิลปะหรือนักประดิษฐ์เท่านั้น แต่เป็นคุณสมบัติที่ทุกคนมีได้และประยุกต์ใช้ได้กับทุกสาขาอาชีพ การคิดหาวิธีการใหม่ๆ การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ หรือปรับปรุงสิ่งเดิมให้น่าสนใจ ล้วนเป็นวิถีแห่งการสร้างสรรค์ ซึ่งอาจนำไปสู่การเป็นนวัตกรรมในอนาคต ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงมักมีแรงจูงใจในการพัฒนาสิ่งต่างๆ ให้ดีขึ้น

นักประสานงาน (Coordinator) กล่าวคือ ผู้ทำหน้าที่เชื่อมโยงและสร้างความร่วมมือระหว่างบุคคลหรือกลุ่มต่างๆ นักประสานงานที่ดีจะส่งเสริมความสามัคคี ประองคอง และร่วมมือกัน แม้ว่านวัตกรรม นักสร้างสรรค์ หรือนักพัฒนา อาจให้ความสำคัญกับงานของตนเองเป็นหลัก แต่นักประสานงานจะช่วยประสานความร่วมมือและสร้างพลังร่วม เพื่อขับเคลื่อนงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน ลดความขัดแย้ง และส่งเสริมสันติสุขในสังคม

การศึกษากับซอฟต์แวร์ไม่ได้เป็นเพียงแค่แนวทางในการพัฒนาวิธีการสอน ผู้สอน ผู้เรียน หรือระบบการศึกษาเท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงนานาประเทศเข้าด้วยกัน ผ่านการส่งเสริมสนับสนุน และแทรกซึมอย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งเป็นผลโดยอ้อมของซอฟต์แวร์ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรม ค่านิยม และเกิดความร่วมมือในระดับนานาชาติ การปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เรียนรู้ตลอดชีวิต และพร้อมเป็นบุคคลแห่งศตวรรษที่ 21 และศตวรรษต่อไป (Lee, S., & Anderson, P, 2022)

2.7 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาการศึกษาไทยด้วยซอฟต์แวร์

แนวทางการพัฒนาการศึกษาที่น่าเสนอนี้ เป็นเพียงส่วนหนึ่งในการสร้างทักษะและกระบวนการดำรงชีวิตที่จำเป็นสำหรับคนรุ่นใหม่ รวมถึงสร้างความยั่งยืนสำหรับอนาคต ผ่านการประยุกต์ใช้ซอฟต์แวร์อย่างเป็นรูปธรรม โดยสามารถแบ่งข้อเสนอแนะเป็นระดับต่างๆ ดังนี้

1) ระดับบุคคล ในยุคที่สังคมและสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว บุคคลไม่สามารถอยู่นิ่งเฉยได้อีกต่อไป แต่ต้องรู้จักตั้งคำถามกับตัวเอง ค้นหาศักยภาพ ความถนัด และทักษะที่ตนเองมี รวมถึงทักษะที่ยังขาดและจำเป็นต้องพัฒนา โดยเฉพาะทักษะในศตวรรษที่ 21 เรียนรู้ที่จะพึ่งพาตนเอง และแสวงหา

ช่องทางในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ควรส่งเสริมกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคล และสร้างพื้นที่ปลอดภัยสำหรับการแสดงออกและแสดงความสามารถ

2) ระดับสังคม การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้เป็นหน้าที่ของทุกคน ทุกคนควรมีส่วนร่วมในการแบ่งปันความรู้ สนับสนุนการเรียนรู้ในทุกสถานการณ์ เริ่มต้นง่ายๆ จากการแบ่งปันความรู้ให้คนรอบข้าง และใช้ช่องทางการสื่อสารต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ ช่วยกันแยกแยะข้อมูลที่ถูกต้องออกจากข้อมูลเท็จ ส่งเสริมให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ทั้งในบ้านและในชุมชน

3) ระดับประเทศ หน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่ดูแลด้านการศึกษา ต้องเร่งพัฒนาและปรับเปลี่ยนนโยบายให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ สนับสนุนการพัฒนาทักษะผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้ผ่านโทรศัพท์มือถือ การผลักดันซอฟต์แวร์ของไทยให้เป็นที่รู้จักในระดับสากล จำเป็นต้องอาศัยการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างจริงจัง ทั้งด้านงบประมาณ นโยบาย แผนยุทธศาสตร์ระดับชาติ และการปฏิบัติที่สอดคล้องกับแผนอย่างเป็นระบบและทันสมัย (Chen, H., & Williams, R, 2023)

ผู้เขียนเชื่อมั่นในศักยภาพของการศึกษาไทยในการพัฒนาผู้เรียนผ่านกิจกรรม วิธีการ และการเล่น ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่จำเป็นต้องอาศัยความทุ่มเท จริงใจ และใส่ใจจากทุกภาคส่วน เพื่อให้พลังอันนุ่มนวลของซอฟต์แวร์ ผสานพลังอันยิ่งใหญ่ในการขับเคลื่อนการศึกษาไทย พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชาติ และเผยแพร่ความเป็นไทยสู่สากลอย่างสง่างาม ภาคภูมิใจ และยั่งยืน

3. สรุป

การพัฒนาการศึกษาไทยจำเป็นต้องอาศัยการวางแผนและกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อให้ทุกภาคส่วนสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยทักษะพื้นฐาน 3R (Reading, Writing, Arithmetic) และทักษะที่จำเป็นอื่นๆ อีก 8C ได้แก่ ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม (Cross-cultural Understanding) ทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ทักษะการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information, and Media Literacy) ทักษะคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพและการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion) เป้าหมายสำคัญของการพัฒนาการศึกษาไทย คือ การสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ ประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับบริการการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน และสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ ระบบบริหารจัดการศึกษาต้องมีประสิทธิภาพ คำนึงต่อการลงทุน และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างทันทั่วถึง นอกจากนี้ การศึกษายังมีบทบาทสำคัญในการขยายสังคมแห่งการเรียนรู้ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาสามารถเป็นตัวแทนในการเผยแพร่ วัฒนธรรม และค่านิยมที่ดีงาม อีกทั้งยังเป็นทูตทาง

วัฒนธรรมในการเผยแพร่เอกลักษณ์ของชาติสู่สากล ในเวทีการเมืองโลก การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความได้เปรียบ ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพจะช่วยยกระดับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศ การพัฒนาการศึกษาจึงไม่ใช่เพียงการปรับปรุงวิธีการสอน ผู้สอน ผู้เรียน หรือระบบการศึกษาเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงการสร้างความเชื่อมโยงกับนานาชาติ ผ่านการส่งเสริม สนับสนุน และแทรกซึมทางวัฒนธรรมอย่างเป็นธรรมชาติ ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ส่งเสริมให้บุคคลพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เรียนรู้ตลอดชีวิต และพร้อมเป็นพลเมืองโลกในศตวรรษที่ 21 และอนาคตทั้งหมดนี้คือพลังสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาไทยให้ก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

4. องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1: องค์ความรู้ใหม่ของซอฟต์แวร์กับการพัฒนาการศึกษาในศตวรรษที่ 21

1. วารสาร

กนกพร มาอ้วน. (2564). การบริหารการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานอย่างมีอาชีพในศตวรรษที่ 21. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, 6(4), 1-14.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์.(2563). การยกระดับคุณภาพครูไทยเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. วารสาร วิจัยทางการศึกษา, 15(2), 25-40.

ธัญพิมล วสียงกูรและจารุวรรณ พลอยดวงรัตน์. (2565). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในยุคการเปลี่ยนแปลง พลิกผัน ด้วยการสร้างองค์กรแห่งความคล่องตัว. วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหาร การศึกษาแห่งประเทศไทย, 4(4), 15-27.

สามารถ สว่างแจ้ง. (2565). การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของ นักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารวิจัยวิชาการ, 5(4), 179-192.

2. หนังสือ

ประเวศ วะสี. (2564). เศรษฐกิจพอเพียง: ภูมิปัญญาแห่งการพึ่งตนเอง. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.

สุเมธ ตันติเวชกุล.(2563). ไต่เบี่ยงพระยุคลบาท: จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน เศรษฐกิจพอเพียงกับการ พัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: มติชน.

3. เว็บไซต์

ชำนาญ จันทรเรือง. (2564). ซอฟต์พาวเวอร์. [ออนไลน์] สืบค้นจาก

https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/968174#google_vignette.

พิชญภา ศิริรัตน์. (2567). Soft Power กลยุทธ์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ประเทศไทยจาก Emotional Value. [ออนไลน์] สืบค้นจาก <https://www.nia.or.th/Soft-Power-Emotional-Value>

สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580.) [ออนไลน์] สืบค้นจาก https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. [ออนไลน์] สืบค้นจาก <https://www.moe.go.th/%E0%B9%81%E0%B8%9C%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A8%E0%B8%B6%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%B2%E0%B9%81%E0%B8%AB%E0%B9%88%E0%B8%87%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%95%E0%B8%B4-%E0%B8%9E-%E0%B8%A8-2560/>

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2567). ผลักดันการศึกษาไทยสู่การเป็น Soft Powerให้เทียบเท่า ประเทศชั้นนำของโลก!. [ออนไลน์] สืบค้นจาก <https://www.starfishlabz.com/collaborator/46->

4. English

Chen, H., & Williams, R. (2023). The role of education institutions in developing soft power: a case study of international student exchange programs. *Comparative Education Review*, 67(1), 78-96.

Lee, S., & Anderson, P. (2022). Digital diplomacy and educational soft power: Impact of online learning platforms on cross-cultural education. *Technology, Pedagogy and Education*, 31(4), 401-419.

Thompson, D., & Garcia, M. (2021). Soft power educational innovation: Transforming 21st century learning through cultural exchange and global partnerships. *Educational Research International*, 2021(1), 1-15.